

BIULETYN KOWIEŃSKI

W I L B I

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) ZAMKOWA 3—3.

Nr. Wilno, dnia 29 sierpnia 1932 r.

718.

T r e ś ć n u m e r u :

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

Dział.Str.

1. Prasa litewska a dzień "Żelaznego Funduszu Wileńskiego!"-

I. 1.

K r o n i k a .

2. Zakończenie litewsko-niemieckiej konferencji kolejowej.-

" 2.

3. Układy w sprawie litewsko-hiszpańskiej umowy handlowej.-

" "

4. Litewsko-niemiecko-sowiecka konferencja w Rydze.-

" "

III.ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

5. "Lietuvos Žinios" w sprawie uniwersytetu katolickiego.-

III. "

K r o n i k a .

6. Wiceminister Spraw Wewn. o wewnętrznym życiu Litwy.-

3.

7. Kapituła orderu Witolda Wielkiego.-

" "

8. Likwidacja konsulatu litewskiego w Tyborgu.-

" "

---oo0\$0oo---

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

Prasa litewska a dzień "Żelaznego Funduszu Wileńskiego". "Lietuvos Aidas" Nr.194 z 27.VIII. Art.p.t."Dzień Żelaznego Funduszu Wileńskiego". Streszczenie:

12 lat temu 26 sierpnia wojsko litewskie wkroczyło do wyzwolonej stolicy Litwy - Wilna. Jednak 9 października wróg z zasadzki zaatakował Litwinów i zmusił ich do ustąpienia z Wilna.

Litwa nie zapomniła jednak swej starej stolicy. Rząd i społeczeństwo dokładają wysiłków, by wyzwolić zagrabioną stolicę wraz z ziemiami. Społeczeństwo stworzyło Związek Wyzw. Wilna, który wzrasta coraz więcej i liczy dziś ok.350 oddziałów. Oddziały te obejmują całą Litwę, starając się wychować naród w kierunku wielkiego zadania wyzwolenia Wilna.

Wyzwolenie Wilna nie jest czynem łatwym. Nie wystarcza wejść do Wilna. Trzeba jeszcze umieć tam pozostać. Litwini byli już w Wilnie dwukrotnie: w 1918 i 1920 r. Niestety nie umieli Litwini czy nie zdołali w Wilnie się utrzymać. Wyzwolenie zagrabionej stolicy utrudnia również okoliczność, że wróg, który Wilno zagarnął jest o wiele od Litwy potężniejszy pod względem materialnym. Jednak przemoc materialna nie decyduje jeszcze o wszystkim. W historii jest wiele przykładów zrzucenia przez narody jarzma wielokrotnie silniejszego wroga /Grecja, Serbja, Włochy i t.d./.

Wyzwolenie Wilna nie może dziś dla nikogo wydawać się jedynie mirażem czy utopją. Zagrabienie Wilna jest wynikiem zbyt wielkiej ekspansji narodu polskiego na wschód. Wyzyskując bądź słabość, bądź niedostateczny rozwój świadomości narodowej, Polacy zdołali zagrabieć na wschodzie wielkie obszary zamieszkałe przez obce narodowości. W ten sposób udało się im zająć ziemie ukraińskie, białoruskie i litewskie. Ukraińcy są liczniejsi od samych Polaków, Białorusini również są niemałym narodem. Polacy sami zdają sprawę, że o ile narody te będą uświadomione, to Polaków odepchną z powrotem. Zanim to jednak nastąpi, Polacy spodziewają się przetrwać zagrabione ziemie i zasymilować je tak, by się stały one ziemiami etnograficznie polskimi. Gdy się uwzględni bardzo słabe uświadomienie narodowe ludności ziem zagrabionych, jej rozbitcie i niski poziom, to się poniekąd przyzna celom polskim uzasadnienie. Sporo jest przykładów narodów, które się zasymilowały i utraciły świadomość narodową. Wyzwolenie się narodów ujarzmionych przez Polaków zależy od nich samych.

Litwini, myśląc o wyzwoleniu Wilna powinni rozumować również w tym kierunku. Wyzwolenie Wilna z rąk polskich możliwe jest jedynie w kontakcie ze wspomnianymi narodami. O ile Litwini chcą Wilno wyzwolić, winni dbać o to, by akcja przygotowawcza się wzmagala. Należy popierać Związek Wyzwolenia Wilna. Trzeba by związek się rozwijał. Zależy to jednak głównie od samego związku, który musi wykazać, że pracuje i umie pracować. Nie wystarcza mieć wiele oddziałów. Trzeba, by oddziały te działały.

Pomysł "Żelaznego Funduszu Wileńskiego" jest ideą piękną. Do odzyskania Wilna potrzeba jest wiele środków materialnych. W przyszłości będzie ich potrzeba jeszcze więcej. Litwini powinni przeto wykazać, że wyzwolenie Wilna nie jest pustym słowem, a tylko poważnym postanowieniem Narodu Litewskiego. O ile Litwini rozkupią miliony "paszportów wileńskich", o ile "Żelazny Fundusz Wileński" powiększy się o miliony litów, Litwini wykażą całemu światu, że istotnie są zdecydowani Wilno wyzwolić.

"Musy Rytojus" Nr.34 z 26.VIII.32 r.Art.p.t."Dzień "Żelaznego Funduszu Wileńskiego". Streszczenie:

Dzień 28 sierpnia jest niezwykle świętem. Cała Litwa Niepodległa skieruje swe myśli ku Wilnu. Starzy i młodzi, wielcy i mali, zamożni i niezamożni będą składali tego dnia swe ofiary na rzecz "Żelaznego Funduszu Wileńskiego". Moralny i materialny sukces tego niezwykle święta zależeć będzie od energii i aktywności, jaką rozwinię młódzież litewska. Młódzież przypomnieć powinna każdemu obywatelowi Litwy o świętym obowiązku niezapominania o Wilnie i składania ofiar na rzecz zagrabionej stolicy.

"Musy Vilnius" Nr.22-23 z 10-20.VIII.32 r.Art.p.t."Nasza droga do Wilna". Streszczenie:

26 sierpnia 1920 r.mężne wojsko litewskie zajęło stolicę Litwy - Wilno. Jednak przemoc polska znów wydarła Wilno i 1/3 terytorjów litewskich. Polacy zniszczyli resztki tych życzliwych uczuć, jakie znaczna część Narodu Litewskiego tradycyjnie względem Polaków żywiła. Pomiędzy Polską i Litwą zostały spalone wszystkie mosty. Odbudować je mogłaby jedynie sama Polska, zwracając Litwie to,co wydarła przez 12 laty.

Utrata Wilna miała jednak dla Litwy dobrą stronę. Po utraceniu Wilna Litwini zaczęli je bardziej cenić. Hasło "nasze Wilno" stało się najwyższym hasłem narodu.

Walka o Wilno wciąż się pogłębia. Rząd litewski czuwa broniąc sprawy wileńskiej na forum międzynarodowym. Czuwa też armja litewska, obecnie znacznie wzmocniona, czekając słowa swojego wodza, by maszerować na Wilno. Społeczeństwo litewskie przez swą zorganizowaną i systematyczną działalność Związku Wyzw.Wilna porusza i popularyzuje w kraju i zagranicą sprawę wileńską.

Niecały jednak naród został wciągnięty w walkę o Wilno. Mimo, iż Zw.Wyzw.Wilna liczy dziesiątki tysięcy członków, a oddziały jego znajdują się we wszystkich zakątkach Litwy, miliony członków Narodu Litewskiego i większość wychodźstwa nie zostały wciągnięte w czynną walkę o Wilno. Walka o Wilno tylko wtedy uwieńczy się sukcesem, kiedy zostanie wciągnięty do niej cały naród, który przeciwstawi mieczom i bagnietom imperjalistycznemu siłę moralną.

Przyszedł czas, kiedy Litwini wykonać muszą wielkie zadanie i hojnie się składać na rzecz Funduszu Wileńskiego.

K r o n i k a .

Z a k o ń c z e n i e l i t e w s k o - n i e m i e c k i e j k o n f e r e n c j i k o l e j o w e j . "Liet.Aid."/194/: W dn.25 b.m. zakończyła się odbywająca się w Kownie litewsko-niemiecka konferencja kolejowa. P.Masiliunas wicedyrektor kolei litewskich, który wziął udział w konferencji oświadczył dziennikarzom w sprawie konferencji co następuje: Konferencja rozważyła cały szereg spraw o dużem znaczeniu prawno-ekonomicznem nie tylko dla kolei, lecz i dla całego kraju. Do spraw takich należała przede wszystkim regulacja rywalizacji taryfowej między portami kłajpedzkim a królewieckim. Prace konferencji odbywały się w atmosferze przyjaznej. Mimo zakończenia konferencji pracować będzie jeszcze jakiś czas mieszana komisja urzędnicza dla uzgodnienia technicznych szczegółów związanych z uchwałami konferencji.

U k ł a d y w s p r a w i e l i t e w s k o - h i s z p a ń s k i e j u m o w y h a n d l o w e j . "Dzień Kowieński" /193/: Rząd hiszpański upoważnił swego posła w Rydze do zawarcia oddawna szykowanej litewsko-hiszpańskiej umowy handlowej. Ze strony Litwy weźmie udział w ostatecznych układach poseł litewski w Rydze p.Dailide.

L i t e w s k o - n i e m i e c k o - s o w i e c k a k o n f e r e n c j a w R y d z e . "Dzień Kow."/193/: 1 września rozpoczyna się w Rydze litewsko-niemiecko-sowiecka konferencja kolejowa w sprawie bezpośredniego transportu towarów. Z ramienia Litwy w konferencji wezmą udział dyrektor inż.Sabalauskas oraz naczelnik wydziału p.Zubrys.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WENETRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

"Lietuvos Žinios" w sprawie uniwersytetu katolickiego . "Lietuvos Žinios" Nr.193 z 25.VIII. Art.p.t."Inicjatorom uniwersytetu katolickiego". Streszczenie:

Nauka nie może nosić zabarwienia katolickiego, ateistycznego czy jakiegos innego. Nauka winna być wolna od domieszek politycznych czy wyznaniowych. Stanowisko ludowców w sprawie uniwersytetu katolickiego jest już znane. Ludowcy uważają, że sama nazwa uniwersytetu katolickiego kryje w sobie tendencję. Poza tem ludowcy są zdania, że uniwersytet Witolda Wielkiego zupełnie wystarcza w litewskich warun-

kach i nie tylko nie krzywdzi katolików, lecz przeciwnie dba o ich interesy, czego najlepszym przykładem jest niezwykle dobrze postawiony wydział teologiczno-filozoficzny.

K r o n i k a .

Wiceminister Spraw Wewnętrznych o wewnętrznym życiu Litwy. "Echo" /233/: Wiceminister

Spraw Wewn.płk.Stencelis udzielił następującego wywiadu o życiu wewnętrznym Litwy: Zgodnie z oświadczeniem min.Spraw Zagr.Zauniusa regulacja stosunków między rządem centralnym, a autonomicznym obszarem Kłajpedy wchodzi w zakres kompetencji organów wewnętrznych Litwy. Na porządku dziennym znajduje się sprawa uzgodnienia administracji na terenie Wielkiej Litwy i Kłajpedy. Jest to sprawa nader skomplikowana i wymaga obiektywnego i przemyślanego podejścia. Obecnie odbywają się studia nad tą sprawą.

Jeżeli chodzi o pogłoski o obniżeniu opłat za wizy i paszporty zagraniczne, M.S.Wewn. nie będzie mogło w najbliższej przyszłości opłat tych zniżyć. M.S.Wewn. unika nowych drekonowych środków obrony waluty jak kontyngensy, ograniczenia eksportu waluty i t.d. Okazało się bowiem, że M.S.Wewn. może to osiągnąć poczęści dzięki praktykowanemu systemowi wiz.

Jeżeli chodzi o projekt ustawy o prasie i cenzurze prewencyjnej, projekt ten już przesłany został Gabinetowi Ministrów. Narazie rozważanie jego zostało odłożone ze względu na potrzebę wprowadzenia pewnych modyfikacji.

Co się tyczy memorjału lokatorów i właścicieli domów w sprawie mieszkań, sprawa ta jest na porządku dziennym, aczkolwiek interwencja M.S.Wewn. nie nastąpi, gdyż sprawa ta ma również podkład jurydyczny. M.S.Wewn. dołoży jednak starań, by sprawa wygórowanych płac mieszkaniowych była corychlej rozwiązana zgodnie z interesami wszystkich warstw ludności.

Dokoła otwarcia uniwersytetu katolickiego. "Dzień Kow." /194/: W tych dniach Episkopat przesłał ministrowi Oświaty Szakenisowi pismo w sprawie otwarcia uniwersytetu katolickiego z prośbą o uznanie praw nowej wyższej uczelni. Minister odpowiedział Episkopatowi, że w r.b. prawa te nie mogą być uznane, ponieważ M-stwo Oświaty niema jeszcze wiadomości co do nauczania w uniwersytecie katolickim i nie zapoznało się jeszcze z jego programem. Odpowiedź ta wywołała w sferach Episkopatu wielkie niezadowolenie.

"Echo" /231/: Na wydział handlowy uniwersytetu katolickiego zamierza wstąpić kilkuset Zydów. Profesorami na wydziale handlowym będą m.in.dyrektor Elty dr.E.Turauskas i prof.W.Jurgutis.

"Rytas" /176/: Rektor uniwersytetu katolickiego biskup Reinys udzielił w sprawie uniwersytetu katolickiego następującego wywiadu: Początki uniwersytetu katolickiego będą skromne, lecz poważne. Prace się rozpoczną od wyższego Instytutu Akcji Katolickiej i wydziału handlowego. Zadaniem pierwszego jest przygotowywanie wyszkolonych teoretycznie i praktycznie pracowników Akcji Katolickiej. Nauka w nim będzie trwała trzy lata. Wydział handlowy natomiast będzie przygotowywał handlowców tak potrzebnych dla Litwy. Nauka trwać będzie 4 lata. Imatrykulacja studentów nastąpi ok.20 września. Opłata za naukę nie będzie przewyższała opłat pobieranych za naukę w uniwersytecie Witolda Wielkiego.

Kapituła orderu Witolda Wielkiego.

"Dzień Kowieński" /193/: Aktem prezydenta Republiki wyznaczono kapitułę orderu Witolda Wielkiego. W skład kapituły wchodzi: prezes Trybunału Najwyższego p.Krikszcziukajtis /prezes/ oraz członkowie: min.Oświaty Szakenis, min.Komunikacji Tilejszis, prezes Rady Stanu Szylingas, generalny sekretarz M.S.Wewn.Sztencelis i płk.Birontas.

Likwidacja konsulatu litewskiego w Wyborgu. "Dzień Kow." /193/: Z dniem 1 maja honorowy Konsulat litewski w Wyborgu /Fińlandja/ został zlikwidowany.

